

ניסן התשע"ה

בס"ד

השיעור מוקדש לעילוי נשמת מנחם אביצור בן יהודה אריה ז"ל

מדוע יולדת מביאה חטאת

לפרשת תזריע (על פי שיעור של הרבנית שרון רימון)

טְהַרָה: (ה) וְאִם נִקְבָּה תֵּלֵד וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כְּנִדְתָּהּ וְשָׁשִׁים יוֹם וְשֵׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טְהַרָה: (ו) וּבְמִלָּאת יְמֵי טְהַרָה לְבֵן אִו לְבַת תְּבִיא כָּבֶשׂ בֶּן שָׁנָתוֹ לְעֵלָה וּבֶן יוֹנָה אִו תֹּר לְחֻטָּאת אֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד אֶל הַכֹּהֵן: (ז) וְהִקְרִיבוּ לִפְנֵי ה' וְכִפֹּר עָלֶיהָ וְטְהַרָה מִמָּקוֹר דְּמֵיהָ זֹאת תּוֹרַת הַיְלָדָת לְזָכָר אִו לְנִקְבָּה: (ח) וְאִם לֹא תִמָּצֵא יָדָה דֵּי שָׁה וְלִקְחָה שְׁתֵּי תְרִים אִו שְׁנֵי בְנֵי יוֹנָה אֶחָד לְעֵלָה וְאֶחָד לְחֻטָּאת וְכִפֹּר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן וְטְהַרָה:

4. ויקרא ד:

(ב) דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֹפֶשׁ כִּי תִחַטָּא בְּשִׁגְגָה מִכָּל מִצְוַת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשֶׂינָהּ וְעָשָׂה מֵאֲחַת מֵהֵנָּה: (ג) אִם הִכְהֵן הַמְּשִׁיחַ יִחַטָּא לְאֲשַׁמַּת הָעָם וְהִקְרִיב עַל חֻטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא פֶּר בֶּן בָּקָר תָּמִים לֵה' לְחֻטָּאת

5. שבת סט ע"א:

"לאו שזדונו כרת שגגתו חטאת"

6. נדה לא ע"א:

שאלו תלמידיו את רבי שמעון בן יוחי: מפני מה אמרה תורה יולדת מביאה קרבן? אמר להן: בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת שלא תזקק לבעלה, לפיכך אמרה תורה תביא קרבן.

7. הרמב"ן:

ורבותינו אמרו (נדה לא:): בשעה שכורעת לילד קופצת ונשבעת לא אזקק עוד לבעלי. ועיקר הכונה בזה, כי בעבור שהיא נשבעת מתוך הצער, ואין השבועה ראויה להתקיים מפני היותה משועבדת לבעלה, רצתה התורה לכפר לה מעלות רוחה. ומחשבות השם יתברך עמוקות ורחמיו מרובים, שהוא רוצה להצדיק בריותיו

8. האברבנאל:

...ומפני שאין אדם שעובר עליו צרה וצוקה בעולם הזה אם לא יחטא...והיולדת סבלה צרה וסכנה בהיותה על האבניים לכן הייתה מקריבה חטאת

1. ר' דוד צבי הופמן בפירושו לספר ויקרא:

הפרקים הבאים עוסקים בכל אותם המקרים, שבהם יוצאת הטומאה מגופו של האדם. החמורה שבטומאות אלו היא טומאת הצרעת [שבה, ורק בה, משולח המצורע הטמא מכל שלושת המחנות, אף ממחנה ישראל], ולכאורה הייתה צריכה השורה של הטומאות להתחיל בטומאה זאת.

מכיוון שבן אדם מביא לאמו מיד ביציאתו לאוויר העולם את הטומאה... לכן חשבה התורה לנכון להתחיל את הסדר באותו סוג הטומאה אשר האדם גורם מיד בהיולדו

2. הרב אלחנן סמט:

רובן של הטומאות הנידונות בהמשך הן כאלו הנובעות ממצב חולני. כך הדבר במצורע, בזב ובזבה (אף הנידה, שראייתה דם "בעת נדתה" היא תופעה נורמלית, קרויה בכמה מקומות "דוה" [י"ב, ב; כ', יח ועוד] שפירושו 'חולה'). אולם סיבת טומאתה של היולדת היא מאורע משמח ביותר: "אשה כי תזריע וילדה..."

אם הייתה פרשת היולדת נכתבת בין טומאת הצרעת לטומאת הזב או אחרי הטומאות הללו, היה בכך מעין אמירה כי גם הלידה היא מצב לא בריא או לא נורמלי. אין התורה חפצה ביצירת רושם כזה, ועל כן הקדימה את פרשת היולדת, עוד בטרם שמענו על טומאות אחרות הנובעות ממצבים בלתי-תקינים של גוף האדם.

מהקדמתה של פרשת היולדת למדנו כי מצב של טומאה איננו שלילי בהכרח

3. ויקרא, י"ב:

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דָּבָר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וְיָלְדָה זָכָר וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כִּימֵי נִדַת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא: (ג) וּבַיּוֹם הַשְּׁמִינִי יְמוֹל בְּשֵׁר עַרְלָתוֹ: (ד) וּשְׁלֹשִׁים יוֹם וּשְׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדְמֵי טְהַרָה בְּכָל קֹדֶשׁ לֹא תִגַּע וְאֶל הַמִּקְדָּשׁ לֹא תָבֵא עַד מִלָּאת יְמֵי

15. הרבנית שרון רימון :

יצירת אדם כרוכה בשילוב המיוחד בין גוף - בשר ודם חומרי, לבין נשמה - צלם אלוקים. שילוב זה איננו פשוט, ולכן דווקא בתהליך הלידה יש התנגשות חזקה כל כך בין שני העולמות. האישה הנמצאת בתוך, שותפה להתנגשות העוצמתית הזו.

יתכן שקרבן החטאת בא על עצם ההתנגשות הזו. האישה נמצאת מצד אחד בקרבת אלוקים גדולה, ומצד שני בתהליך גופני חזק ואפילו במצב של טומאה. השילוב בין שני הדברים האלה איננו בבחירתה של האישה, לכן אי אפשר לומר שיש כאן "חטא", אך זהו מצב בעייתי של חוסר שלמות, כביכול האישה נכנסת אל הקודש בטומאה, ואולי זו הסיבה שהיא צריכה להקריב חטאת.

... האישה חווה בעצמה רבה את ייסורי הגוף הנכפים עליה, עד כדי כך שלפעמים היא מתנתקת מן הגדולה שבתהליך, ומוכנה לוותר על כל התהליך. המדרש המתאר את האישה הנשבעת שלא תזדקק לבעלה עוד, יכול להתפרש כמתאר מצב בו האישה חווה בעצמה רבה את ייסורי הגוף, כיוון שהתהליך הגופני כל כך התגבר, עד שאין באפשרותה של האישה לראות את החיובי שבתהליך: היא מתנתקת מן הגדולה שביצירת החיים, ועל כן היא איננה חפצה לחזור על תהליך זה שנית. יתכן שהמדרש מלמדנו, שהאישה צריכה להביא קרבן חטאת על מצב זה, שבו הגוף משתלט על הרוח.

... ייסורי הלידה הם תוצאה של חטא אדם הראשון (בראשית ג טז) "אֵל הָאִשָּׁה אָמַר הֲרָבָה אֶרְבָּה עֲצָבוֹנָךְ וְהִרְבֵּךְ בְּעֶצֶב תֵּלְדִי בָנִים". לולי החטא, הלידה הייתה אמורה להיות פשוטה יותר. לאור דברינו ניתן אולי להבין מדוע נענשה האישה דווקא ב"בעצב תלדי בנים": חטא אדם הראשון הוא החטא הראשון המבטא את חוסר ההתאמה בין העולם האידיאלי והאלוקי לבין המציאות האנושית, ואת חוסר יכולת של האדם לעמוד בדרישות האלוניות באופן מושלם. בעקבות חטא זה, מתברר שבריאת אדם איננה דבר פשוט, אלא יש מורכבות רבה בייצור זה המורכב מגוף ונשמה. מעתה, כל לידה של אדם חדש מהווה התנגשות בין עולם החומר לעולם הרוח. התנגשות זו באה לידי ביטוי בייסורי הלידה, ויתכן, שהיולדת מביאה קרבן חטאת על חטא אדם הראשון (כפי שהסבירו הרקנאטי ורבנו בחיי), והמשמעות היא שהקרבן בא לכפר על ההתנגשות בין עולם הרוח לבין עולם החומר, התנגשות הנובעת מהמורכבות המהותית שבאדם, ולכן באה לידי ביטוי בעצמה רבה דווקא בלידתו.

9. רבנו בחיי :

ויתכן לפרש שאין הקרבן הזה מצד חטא של עצמה, רק מצד אמה (חוה) שהיא הייתה אם כל חי ... ועל כן יצריכנה הכתוב קרבן לכפר על החטא הקדמוני

10. ספרא ל"ה, ג :

כל מקום שהיא באה על חטא הקדים חטאת לעולה. כאן, שאינה באה על חטא, הקדים עולה לחטאת.

11. הרמב"ן על ויקרא י"ב ז :

"והקריבו לפני ה' וכפר עליה וטהרה ממקור דמיה" - יאמר שתקריב כופר נפשה לפני ה' שתטהר ממקור דמיה, כי האשה בלדתה תהיה לה מעין נרפס ומקור משחת, ואחרי עמדה בימי הנקיון, או בימי יצירת הולד לזכר או לנקבה, תביא כופר נפשה שיעמוד מקורה ושתטהר, כי השם יתעלה רופא כל בשר ומפליא לעשות.

12. ויקרא ט"ו ט"ו :

(טו) וְעָשָׂה אֹתָם הַכֹּהֵן אֶחָד חֲטָאת וְאֶחָד עֹלָה וְכָפַר עָלָיו הַכֹּהֵן לִפְנֵי ה' מִזֹּבֹו

13. ספורנו לפסוק ח :

"וכפר עליה" - כי כל ימי זב טומאתה תהיינה כל מחשבותיה פונות אל עסקי כלי הזרע ופעולתם, ולא תהייה ראויה למקדש וקדשיו, עד שתביא כפרתה ותפנה אל הקודש.

14. רש"י הירש :

"תזריע" - זרע - הוראתו הראשונה היא לזרע הצמח... לשון "תזריע" מצויה עוד רק בבראשית א, י"א-י"ב. היא מציינת שם את פעילות הצמח לקיום המין, ואילו כאן היא מציינת את פעילות האם ליצירת זרע האדם. פעילות זו נתפסת איפוא בבחינה הגופנית גרידא, של התהליך הפיזיולוגי. ונמצא, שעצם הביטוי הזה מבטא את משמעות הטומאה הנידונה כאן. המעשה הנעלה והאציל, שכל עתיד מין האדם תלוי בו, וכל יצירת הנשיות תמצא בו את תכליתה הוא מעשה האם לצורך האדם המתהווה. אך אין זה אלא מעשה גופני גרידא. האדם נוצר גדל ומתהווה כדרכו של צמח... בחוסר חירות... הנה האם נכנעה זה עתה, מתוך סבילות וייסורים, לכח הפיזי של חוקי הטבע, וזאת בעיצומו של התהליך הנעלה שהוא תמצית כל ייעודה עלי אדמות. משום כך עליה לרענן כעת את תודעת ייעודה המוסרי. רק משתם הרושם החושני הזה תחזור אל המקדש מתוך נדר של קרבן. בחירות מוסרית תקיים את ייעודה כאישה וכאם - על כל שעותיו הקשות, רבות הייסורים